

דברי חיזוק
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי מאיר סמיט שליט"א

ישיבת רבי חיים עוזר « 058-323-1459 \ 347-897-9968 »

בס"ד

ימי בין המצרים מבטאים ג"כ את הצד הנפלא של אהבה נצחית שיש להקב"ה אל עם ישראל!!!

חלילה לא סר השגחות הבורא והרחמים מעינא פקחא גם באלו הימים, כי המקור של הדברים היה מלא רחמים רק שהוא בסתר ולא נתגלה לנו לעין כל.

וכבר הגיד הרה"ק רבי יצחק מנעשכיו זי"ע (תולדות יצחק), וז"ל: "הנה הימים האלה שהם ימי בין המצרים בכל שנה ושנה יש בהם התגלות החסדים למאוד נעלה, כי הנה ידוע אשר כל זה היה לטובת ישראל, במה ששפך חמתו על העצים והאבנים ולא עשה בישראל כליה חס ושלום, וזה היה מחמת שנתעורר עליהם אהבה גדולה בעולמות עליונים, ולכן הימים האלה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה, כשמגיעים אלה הימים נתעורר אהבה גדולה עלינו, וגובר חסדו יתברך ורחמים גדולים עלינו ועל כל ישראל", עכ"ל.

« איך יתכן שמשנה רבינו ישכח ההלכה שלמד מפי הגבורה???

עוד כתוב בפרשה וְהִיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהִנֵּחַ עוֹלָם, תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוֹ, וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (במדבר כה, יג), וברש"י פי', "ברית כהונת עולם, שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן, לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר משחתן, אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשח לא בא לכלל כהונה", עכ"ל. וכן שנינו **בזבחים** (קא): "לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי".

המתבונן במעשה של פינחס יש ליקח חיזוק גדול כיצד לנהוג והאיך להתחזק כשהוא בא לידי נסיון, ויש בזה כמה יסודות, וכמו שיתבאר להלן. **הדרש מרדכי** העיר הערה גדולה בפרשתינו, וכתב בזה"ל: "ויש להתבונן בדבר זה, מפליאות תמים דעים, הנהגת ה' עם בריאי, שהוא כולה חסד ורחמים, אף שלפעמים האדם סבור שדבר זה הוא לרעתו, באמת בורא עולם מסבב כל הסיבות שבעולם לטובתו".

"**הלא** פינחס רואה את אביו וסבו ודודו משמשים במשכן, ומקריבים קרבנות כמעט ארבעים שנה, והוא אינו משרת, יש במצב זה צער גדול, אך לאמיתו של הענין, הכל היה לטובתו, כיון שכהן שהרג את הנפש פסול לעבודה. ולכן לא נתכהן פינחס עד אחר מעשה זמרי, ואז היה כשר לעבודה, וזכה שכל הכהנים גדולים הם מזרע פינחס, כמו שכתבו **התוספות** (בזבחים קא): 'שכן מצינו בדברי הימים (א, ה) שלא היו כהנים גדולים אלא מפנינחס, ובספרי מפיך ליה מאת בריתי שלום' שעמדו ממנו שמונים כהנים בבית ראשון ושלש מאות בבית שני, וכולם נמנו בספרי'. ובנוסף לזה זכה לדרגה שעלה בסערה השמימה וחי לעולם. הוא אשר אמרנו, פעמים יש לנו קושיות על הנהגת ה', אך איננו נותנים לב שהכל לטובתנו בזה ובבא", עכ"ל.

נמצינו למדים יסוד גדול, שאף בעת שנראה לו לאדם שכביכול עזב ה' אותו באשר באים עליו יסורים ומכאובים, עכ"ז ידע נאמנה שאינו כן ח"ו, שהרי אין דבר נעשה מאליו בזה העולם, אלא אדון עולם הוא העושה את כל הדברים, והוא מנהיג ומשגיח עליו בכל יום ושעה, וכלשונו המתוק של האור החיים הק' (שמות, כב, ו ד"ה רעהו): "אין לך שעה ורגע שאין ה' עושה פעולה עם האדם בין בבחינת גופו בין בבחינת

« מדוע היה שבט לוי השבט הקטן ביותר??

כתוב בפרשה וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם וְגו' (במדבר כו, נז), ולאחר מכן כתוב וַיְהִי וַיְהִי פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמִעֵלָּה כִּי לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שם סו). כבר תמהו רבותינו **הראשונים**, מפני מה נשתנה חלקם של שבט לוי (ואף שהשבט הקטן ביותר במספרם היה שבט שמעון, בו נמנו שנים ועשרים אלף ומאתים בלבד, הרי היה זה מבין עשרים שנה ומעלה, ואילו שבט לוי היו בו רק כ"ג אלף מבין חודש ומעלה).

ומבאר המשך חכמה (ד"ה ויהיו) באופן נפלא, בזה"ל: "אולם לדעתי יתכן, דלו נתכנו עלילות, והיה צופה ומביט כי שבט לוי לגיון של מלך לא ינחלו נחלה בארץ ישראל רק יקבלו ערי מגרש בתוך בני ישראל, ואם בני לוי יהיו רבים במספר הלא יצעקו מדוע נגרע חלקם, וגם על בני ישראל יהיה כבוד הדבר לכלכל עם גדול כמוהו".

"**וכאשר** מצינו בבני יוסף שצעקו כי ה' ברכם בעם רב והמקום צר להם לשבת, לכן היה מחכמת הבורא לבלי הרבות אותם על דרך הנסיי (בדרך נס כמו שהיה אצל שאר בני ישראל), רק יהיה מספרם בדרך טבעי, והיו רק כ"ג אלף מבין חודש ומעלה", עכ"ל.

ובזה מבאר בלשון הכתוב וַיְהִי וַיְהִי פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמִעֵלָּה כִּי לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שהכתוב עצמו בא ליתן טעם מפני מה וַיְהִי פְּקוּדֵיהֶם שלשה ועשרים אלף כל זכר מבין חודש ומעלה, וא"כ היאך יתכן שהיה מניינם מועט כל כך, אלא כי לא ניתן להם נחלה בתוך בני ישראל, ואם היתה שורה עליהם ברכות ה' להרבות מניינם א"כ היתה צער גדול בהמשך הזמן לאחר שיכנסו לארץ ישראל, וגם יהיה קושי לבני ישראל לכלכלם, על כן היו מעטים במספר ולא חלה עליהם הריבוי המופלג מברכת אלוקים.

וזה חיזוק גדול לכל חיי האדם, שפעמים נדמה לו לאדם שרע ומר חלקו יותר מאחרים. כולם זכו לברכת ה' ורק הוא נשאר מאחור, וצועק מתוך מרירות נפשו א-א-א-לי למה עזבתני, מפני מה נשתנה חלקו משאר כל ברואי עולם, אך האמת שמעולם הקב"ה לא עזבו, ולא שכחו ח"ו, ואדרבה שכחה זו היא בכוונה תחילה להביא עליו את הטובה, אלא שהאדם הינו קצר רואי ואינו יכול להשיג בשכלו הקטן עומק חשבונות שמים, ואין לו אלא להאמין בהקב"ה הנוהג בחסדו עם כל דור, וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ופעמים יראה את הטובה שנצמחה לו תיכף ומיד, ופעמים שרק כעבור שנים הרבה יתבררו לפניו כל החשבונות.

וכזאת יאמר לימי בין המצרים, תקופת האבל והצער על חורבן בית מקדשנו ותפארתנו, כי הגם שאין לך צרה גדולה מזו, אך כבר אמרו חז"ל (איכ"ר ד י"ד), שהיתה בזה טובה גדולה להצלת כלל ישראל, שהקב"ה שפך חמתו על עצים ואבנים ולא על עם קרובו עצמו חלילה.

ובזה ביאר הרה"ק **האמרי נועם** זי"ע (מסעי ד"ה ויצא) הא דאיתא מהאר"י הק' זי"ע שחודשי תמוז ואב הם מכוונים כנגד העיניים, להודיע לנו אשר

(אסתר א, ו) וז"ל: "והענין, כי הראשונים היו צנועין בפנים, כמ"ש שתלו בטחונם במקום, ולא היה בהם שנאת חנם שהכל הוא בלב, ומעשיהם הרעים מבחוץ ע"ז ג"ע וכו'. ואחרונים להיפך, תורה ומע"ט וכו', אבל שנאת חנם היה בהם, ולכך אמר ראשונים שנתגלה עוונם נתגלה קיצם וכו", עכ"ל"ק.

ודבריו הק' מבוארים ומפורטים יותר במקום אחר (אבן שלמה אות ס'), וז"ל: "כל העבירות והחטאים באים מחמדה, כמ"ש כי לא תחמוד' כולל כל הדברות וכל התורה. והסתפקות שהוא ההיפוך, הוא יסוד של כל התורה, והוא אמונה שלימה שלא לדאוג דאגת מחר. ומי שליבו טוב במידת הבטחון אע"פ שהוא עובר עבירות חמורות, הוא יותר טוב ממי שמחוסר בטחון, שע"ז בא לידי קנאה ושנאה, אע"פ שעוסק בתורה ובגמ"ח, שכ"ז אינו אלא לעשות לו שם", עכ"ל"ק.

ודברי הגר"א משלימין זה את זה, ותוכן דבריו הוא, שבבית ראשון תלו בטחונם בהקב"ה, והכוונה שבפנימיותם היו טובים, כי הבטחון אין הכוונה כמו שמורגלים אצלנו שבעת צרה אומרים 'ה' יעזור' וכדו', אלא בטחון פירושו אמונה שלימה, ואפילו אם הוא עובר עבירות, זה הוא רק בחיצוניות, והוא נכשל בשמיעה לעצת יצה"ר, ואין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות, אבל עצמותו ומהותו טוב הוא.

משא"כ בבית שני היה שנאת חנם שהוא בלב, ויש קלקול בלב, ושורש שנאת חנם הוא שאין בטחון ואמונה שלימה, ומזה בא לידי קנאה ושנאה, וכל החטאים והעבירות באים מן החמדה, וזה גרע יותר מעבירות חמורות, כי הוא בפנימיות ועצמיות האדם, ואם פנימיותו מקולקל, נמצא שכל המצוות והתורה וגמ"ח שהוא עושה אינו אלא לעשות לעצמו שם ופרסום, וזה קלקול עמוק הרבה יותר. ולכן באמת הביא חורבן עמוק יותר. ובית הראשון שהקלקול היה בחיצוניות, נחרב רק התקרה, והבית השני שהיה קלקול בפנימיות, נחרב עד היסודות.

ובאמת דברי הגר"א מבוארים בירושלמי (יומא פ"א ה"א) שאמרו בזה"ל: "מצאנו שלא חרב הבית בראשונה אלא שהיו עובדי ע"ז ומגלי עריות ושופכין דמים. אבל בשני מכירין אנו אותם שהיו יגיעין בתורה וזהירין במצות ובמעשרות, וכל ווסת טובה היתה בהן, אלא שהיו אוהבין את הממון ושונאין אלו לאלו שנאת חנם, וקשה היא שנאת חנם שהיא שקולה כנגד עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכת דמים", ע"כ.

ולכאור, למה הכניסו את 'אוהבים את הממון' לכאן, ומה הפגם הגדול שבזה. אולם לפי דברי הגר"א, זה מובן היטב, שע"י שלא היה להם אמונה ובטחון אמיתית, שלא לדאוג דאגת מחר, וחשבו שכוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, לכן אהבו מאד את הממון, וזהו שורשו של כל העבירות כולם, ולכן זה הביא אותם בסוף גם לשנאת חנם. ואם היו יודעים וזוכרין שאין אדם נוגע במוכן לחבירו אפילו במלא נימא, לא היו באים לידי קנאה ותחרות ולשנאת חנם.

ולפי"ז אפשר להבין את לשון חז"ל מדוע קראו לפגם הזה 'שנאת חנם', וכי לחינם הוא, הבה נקרא מצד את כל אחד ששונא חבירו ונשאל אותו מדוע הוא שונא את חבירו, הלה יביא לנו טענות ומענות עד אין סוף, וכי לזה 'חינם' יקרא.

אלא כוונת חז"ל בזה, שכיון שאנו יודעים שאין אדם נוקף אפילו אצבע קטנה אלא אם כן מכריזין מלמעלה, אם כן זה שעשה לו רע, הוא עשה מעשה קוף בעלמא, והוא היה כמו שליח שמביא לאדם איזה שליחות, ולכן זה באמת שנאת חנם.

צרכיו". וסיבת הבאת היסורים והקשיים עליו הוא כדי להיטיבו באחריותו או מחמת שאר חשבונות שמים, שהצד השווה שבהם שהוא לטובתו הבלעדית של האדם.

באותו ענין, הבה נתבונן בעוד הנהגה פלאית שהיה בחלק הראשון של הסיפור. כתוב בתורה בסוף פרשת בלק וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא, וַיִּקְרַב אֶל אֶחָיו אֶת הַמְדִּינִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָל עֵדֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָמָּה בָכִים פָּתַח אֶהָל מוֹעֵד (במדבר כה, ו), ופרש"י "המה בוכים: נתעלמה ממנו הלכה (דכל הבעול ארמית קנאים פוגעים בו), געו כולם בבכיה, בעגל עמד משה כנגד ששים רבוא, שנאמר וַיִּטְחֶן עַד אֲשֶׁר דָּק גּוֹ' (שמות לב, כ), וכאן רפו ידיו, אלא כדי שיבא פינחס ויטול את הראוי לו".

ובספר שם דרך מאריך ומבאר דבר נפלא שאנו לומדים מזה, וז"ל: "מכאן נלמד עד כמה מדוקדקת ההשגחה פרטית, ולעולם לא נתבטל מה שמגיע לאדם, וכמאמרו של בן עזאי (יומא לה): 'בשמך יקראוך, ובמקומך יושיבוך, ומשלך יתנו לך, אין אדם נוגע במוכן לחבירו, ואין מלכות נוגעת בחברתה, אפי' כמלא נימא, ופירש"י: 'בשמך יקראוך - לא ידאג אדם לומר פלוני יקפח פרנסתי, כי על כרחך בשם יקראוך, לבא ולשוב במקומך. משלך יתנו לך, כלומר, לא משלהם הוא מתנה, אלא מזונות קצובים לך מן השמים".

"ועד כדי כך מופלאה היא הנהגה זו, שכדי שגיע האדם למקומו ויקבל את המגיע לו, - גם כאשר נראה שבמצב הקיים אין כל אפשרות שהאדם יגיע למקומו הראוי לו - יעשה הקב"ה פלאים, כדי שיקבל את שלו, וכדוגמת הדבר המופלאה הזו, שרבן של ישראל, שבכוחו העצום והרב, כבר עמד כנגד ששים רבוא, ואפילו כנגד שרפי מעלה כשעלה לקבל את התורה, כעת נעלמה ממנו הלכה זו ש'כל הבעול ארמית קנאין פוגעין בו', אך ורק כדי שתהיה אפשרות שפינחס יזכה ויטול את הראוי לו".

"הגע בעצמך, כמה פלאית היתה העלמה זו, דהלא אמרו חז"ל (סוטה ט): 'דרש ר' חנינא בר פפא, מאי דכתיב רַנְּנוּ צְדִיקִים בַּה' לִישְׁרִים נְאוּה תְהִלָּה (תהלים לג, א), אל תקרי נאוה תהלה אלא נְוָה תהלה, זה משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשיהם, דוד דכתיב טָבְעוּ בְּאֶרֶץ שְׁעָרֶיהָ (איכה ב, ט), משה, דאמר מר, משנבנה מקדש ראשון נגנו אהל מועד קרשיו קרסיו ובריחיו ועמודיו ואדניו, ע"כ לשון הגמ'. וכן אמרו חז"ל, דאילו היה משה רבינו נכנס לארץ ובונה את בית המקדש אין כל אומה ולשון יכלו לשלוט בו (ע"י אור החיים הק' דברים א, לז)".

"ומעתה, אם כל מעשי ידיו של משה יש בהם נצחיות, כל שכן שתורתו שלמד מפי הגבורה היא נצחית, ואיך יתכן שתתעלם ממנו הלכה. ואין זה אלא נס ופלא מופלא שנעשה, כדי שיבא פינחס ויטול את הראוי לו".

וממשיך שם בדברים כדברונות: "כמה נלעג ומעורר שחוק הוא האדם, המתייגע ועמל במאמצים מרובים להשיג לעצמו ולרכוש עמדה, ואינו יודע כי לחינם כל טרחו, כי מה שראוי לו הרי יגיענו בדרכים מופלאות שתסובב ההשגחה העליונה, ומה שלא ראוי לו, כל מה שיטרח יהיה לחינם, וכל מאמציו יהיו לשוא ושלא לצורך, ואדרבה, אם יתייגע במה שאינו מחויב כמעט בלתי אפשרי שלא יעשה עוול וצער לזולת, ואולי יגרוע לעצמו להפסיד גם את מה שהיה ראוי לו". עכ"ל מספר 'שם דרך'.

« איזה קשר יש לאמונה ובטחון' לחרבן בית אלקינו?!

ובגמ' יומא (ט): אמרו, שכלל ישראל בבית ראשון רשעים היו, אלא שתלו בטחונם בהקב"ה. וצריך להבין הכוונה, ומה המעלה בזה. ואיתא מהגר"א (בפירוש מגילת אסתר' הנדפס באבן שלמה, בהערות עה"פ חור כרפס וּתְכַלֵּת

... כמה נלעג

ומעורר שחוק הוא

האדם, המתייגע

ועמל במאמצים

מרובים להשיג

לעצמו ולרכוש

עמדה, ואינו יודע

כי לחינם כל טרחו,

כי מה שראוי לו

הרי יגיענו בדרכים

מופלאות שתסובב

ההשגחה העליונה,

ומה שלא ראוי לו,

כל מה שיטרח

יהיה לחינם, וכל

מאמציו יהיו לשוא

ושלא לצורך...